

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Místní národní výbor Hvožd'any

1945-1960

Inventář

EL NAD č.: 173

AP č.: 335

Miloslava Svobodová

Horšovský Týn 2011

Obsah

Úvod

I. Vývoj původce archivního fondu	4
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
---------------------------------------	---

Inventární seznam:

Orgány národního výboru	12
Úřad národního výboru	12
I. Úřední knihy	
Účetní knihy	12
II. Spisový materiál	
A) Registraturní pomůcky	12
B) Spisy	12

Úvod

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Hvožd'any (německy Hoslau) se nachází 2 kilometry západně od Poběžovic v nadmořské výšce 507 metrů. Obec byla v letech 1945-1960 součástí okresu Horšovský Týn. V roce 1930 bylo v Hvožd'anech evidováno ve 26 domech 145 obyvatel, všichni Němci. Po roce 1945 bylo odsunuto obyvatelstvo německé národnosti. Přestože došlo k osídlení Hvožd'an českými přistěhovalci, původního počtu obyvatel už dosaženo nebylo. V roce 1950 zde žilo 62 obyvatel ve 29 domech, v roce 1970 to bylo 49 obyvatel ve 12 domech a podle posledního sčítání lidu z roku 2001 to bylo již 36 obyvatel v 11 trvale obydlených domech.

Po skončení 2. světové války v květnu 1945 na osvobozeném území Československé republiky podle dekretu č. 18 Úředního věstníku československého ze dne 4. prosince 1944 začaly vznikat národní výbory, které se staly základem organizace veřejné správy. Postavení místních národních výborů v obci, způsob voleb do nich a výkon pravomoci měla stanovit vláda prostřednictvím svého nařízení. Tím bylo nařízení vlády č. 4/1945 Sb. z 5. května 1945, o volbě a pravomoci národních výborů, a dále vládní nařízení č. 44/1945 Sb. ze 7. srpna 1945, kterým se mění vládní nařízení č. 4/1945 Sb. a vyhláška ministerstva vnitra č. 45/1945 Sb., o úplném znění vládního nařízení o volbě a pravomoci národních výborů.

V pohraničních oblastech s většinou státně nespolehlivého obyvatelstva byly ustavovány místní správní komise, které měly tutéž pravomoc jako místní národní výbory. Místní národní výbor, resp. místní správní komise převzal dnem svého ustavení pravomoc, kterou mělo podle dosavadních pravomocí obecní zastupitelstvo, obecní rada a starosta. Obecní zastupitelstvo dnem ustavení místního národního výboru zaniklo. Ve věcech státní správy byly národní výbory podřízeny vládě, byla uplatňována podřízenost národního výboru nižšího stupně národnímu výboru vyššího stupně.

Po skončení druhé světové války v květnu 1945 byla pro dočasnou správu v obci jmenována Místní správní komise Hvožd'any z důvodu převážné většiny „státně nespolehlivého“ obyvatelstva. MSK Hvožd'any měla celkem 3 členy. Hlavním úkolem místní správní komise bylo co nejrychleji odstranit důsledky okupace a války. MSK Hvožd'any spolupracovala s ONV Horšovský Týn při odsunu Němců, v jehož důsledku došlo k výměně všech obyvatel obce. Místní správní komise Hvožd'any ukončila svoji činnost 20. prosince 1945, kdy byl ustaven, se souhlasem ONV Horšovský Týn, Místní národní výbor Hvožd'any. Prvním předsedou národního výboru byl Josef Janda, místopředsedou František Sedlák, pokladníkem Karel Šleis. Ostatními členy byli zvoleni: Bohumil Bešták, Václav Drozda, Josef Veber a Jiří Forst. Při MNV byla ustavena zemědělská komise a zvolen lesní a zásobovací referent. V kompetenci národních výborů byla evidence obyvatelstva, spolkové a shromažďovací záležitosti, věci státního občanství, dohled nad živnostenskými záležitostmi, školstvím, zdravotní a sociální péčí, správa obecního majetku. V poválečné době se podílely na konfiskacích majetku Němců a kolaborantů podle dekretu č. 12/1945 (zemědělská půda) a č. 108/1945 (ostatní majetek), na stanovování přídělů půdy, na transportech německého obyvatelstva do Německa, na osidlování pohraničí, vydávaly osvědčení o národní spolehlivosti, dohlížely na evidenci a náhradu válečných škod.

Na základě vládního nařízení č. 120/1946 Sb., ze dne 27. května 1946, o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do Ústavodárného Národního shromáždění, bylo složení národních výborů obnovováno podle těchto voleb. Předsedou byl zvolen Josef Janda, předsedou zemědělské komise Jan Brei, vyživovacím referentem František Sedlák, ostatními členy: Josef Škarda, Václav Drozda, Jiří Taur, Jan Kruml, Václav Pek a Karel Pivoňka.

Až do vydání ústavního zákona č. 150/1948 Sb. z 9. května 1948, jímž byla schválena Ústava Československé republiky, měly dosavadní právní normy prozatímní charakter. Ústavní zákon č. 150/1948 stanovil, že národní výbory jsou nositeli a vykonavateli státní moci. Vládním nařízením č. 14/1950 Sb. ze dne 28. února 1950, o organizaci místních

národních výborů, byly místní národní výbory rozděleny do čtyř kategorií podle počtu obyvatel. MNV I. kategorie vznikal v obcích do 600 obyvatel, MNV II. kategorie v obcích do 2000 obyvatel, MNV III. a IV. kategorie vymezovala hranice 6 000 obyvatel. Činnost místního národního výboru se rozdělovala do 11 referátů. Rozdělení referátů odpovídalo stanovené kategorii. V menších obcích kategorie I-III rozhodovala rada ve sboru a jen výjimečně se vyskytli referenti. Byla zřízena funkce tajemníků i u místních národních výborů, kde se stali pomocníky a výkonnými orgány předsedy. Místního tajemníka ustavovalo plenární zasedání MNV a ve funkci jej potvrzoval předseda ONV. Vládním nařízením č. 119/1951 Sb. ze dne 11. prosince 1951, o tajemnicích místních národních výborů, byli místní tajemníci ustavováni u všech místních národních výborů, výjimečně mohlo mít se souhlasem KNV několik místních národních výborů jednoho společného místního tajemníka. Pracovními orgány plenárního zasedání (termín plenární zasedání nahradil termín plenární schůze) byly komise. Místní národní výbory I. a II. kategorie zřizovaly tyto stálé komise: zemědělskou, finanční, kulturní, zdravotní, pro výstavbu a výjimečně pro místní hospodářství. Navíc mohly být zřizovány komise podle místních podmínek a dočasných potřeb.

Podle vládního nařízení č. 14/1950 z 28. února 1950, o organizaci místních národních výborů se MNV Hvožd'any zařadil podle počtu obyvatel, mezi národní výbory I. kategorie. Funkci předsedy zastával František Sedlák, zemědělského referenta Josef Tauer, finančního referenta Josef Janda, předsedy zdravotní komise Jan Brei, pokladníka Josef Škarda, ostatními členy byli: Jan Šustr, Barbora Drozdová, Dorota Breiová, Anna Tauerová, Marie Nováková a Václav Pek. Na schůzi pléna, konané dne 29. října 1952 byly ustaveny tyto stálé komise: zemědělská, finanční, kulturní a osvětová, zdravotní a zásobovací. Funkci tajemníka MNV zastával od roku 1953 Karel Bultas.

V roce 1954 byl přijat ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech, zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech, a č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, na jehož základě proběhly 16. května 1954 první volby do národních výborů. Dosud byli členové národních výborů jmenováni okresním národním výborem na návrh Národní fronty. Volební období bylo tříleté. V obcích do 400 obyvatel bylo voleno 9 nebo 11 členů, v obcích s 400-600 obyvateli 12 členů. Základním úkolem národního výboru podle zákona č. 13/1954 Sb. bylo budovat a upevňovat socialistický řád a pečovat všestranně o blaho člověka. Místní národní výbory ve svém obvodu organizovaly a řídily hospodářskou, kulturní a společenskou výstavbu. Nově bylo orgánem státní moci plenární zasedání, orgánem státní správy rada. Referentský systém byl zrušen. Místní národní výbory byly i nadále řízeny a odpovědný národním výborům vyšších stupňů. Rozhodnutím krajského národního výboru mohl být zřízen i jeden místní národní výbor pro víc obcí. Místní národní výbory se měly scházet ke svým zasedáním nejméně jednou za měsíc, na nich projednávaly úkoly celostátního a místního významu, zejména roční plány rozvoje hospodářství obce, rozpisy plánů výroby výkupu a kontrolu jejich plnění, rozpočty, účetní výkazy a závěrky, zajištění zemědělských prací, rozvoj JZD, plnění dodávek, otázky zásobování a poskytování služeb obyvatelstvu, rozvoje kulturního života a zdravotní péče.

Rada místního národního výboru zajišťovala plnění úkolů podle usnesení místního národního výboru, usnesení národních výborů vyšších stupňů a jejich rad a podle směrnic vlády. Na svých schůzích projednávala úkoly rozvoje zemědělské výroby, hodnotila plnění kvót zemědělského výkupu, stav služeb obyvatelstva a kulturního života v obci. Připravovala program a návrhy usnesení pro zasedání místního národního výboru a předkládala mu zprávy o své činnosti, organizovala socialistické soutěžení. Na pomoc si rada mohla zřizovat pomocné komise.

Dne 26. května 1954 se konala ustavující schůze Místního národního výboru Hvožd'any, kde byl předsedou zvolen Jan Brei, tajemníkem Josef Janda, členem rady Josef Tajčman. Ostatními členy MNV byli zvoleni: Josef Hradec, Jiří Hrubý, Josef Škarda, Anna

Suchá, Jiří Tauer a František Sedlák. Při MNV působily tyto stálé komise: zemědělská, finanční a školská a osvětová.

Volbám v květnu 1957 předcházela novelizace zákonů o národních výborech (zákon č.10/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech), která změnila počty jejich členů tak, že na místní úrovni jich přibýlo na úkor okresních národních výborů. V obcích do 400 obyvatel měly mít místní národní výbory 9 až 11 členů – podrobněji to určoval zákon č. 11/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů. Volby se konaly 19. května 1957. Na ustavujícím zasedání pléna MNV Hvožd'any konaném dne 29. května 1957 byl předsedou MNV zvolen Josef Škarda, tajemníkem Karel Bultas, třetí členem rady Josef Janda, ostatními členy MNV byli zvoleni: Josef Absolon, Jan Brei, Barbora Drozdová, František Sedlák, Anna Suchá a Jiří Tauer.

Výrazné změny ve vývoji národních výborů představoval rok 1960. Ústavní zákon č. 35/1960 Sb., o změně ústavního zákona o volbách do Národního shromáždění a o volbách do Slovenské národní rady a ústavního zákona o národních výborech, předcházel novému územnímu uspořádání státu, které bylo kodifikováno zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. Ten stanovil, že z důležitých společenských zájmů, zejména pro další rozvoj zemědělské výroby a pro hospodářskou a kulturní výstavbu obcí, lze vytvořit, zrušit nebo sloučit obce nebo provést změnu jejich území. Od 1. července 1960 v rámci územní organizace národních výborů v krajích, okresech a obcích převzal správu obcí Hvožd'any, Mnichov a Pivoň s osadou Vranov Místní národní výbor Mnichov a Místní národní výbor Hvožd'any zanikl.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Podle knihy přírůstků a záznamů vedených v evidenci PEvA došlo k předání archiválií MNV Hvožd'any dne 20. září 1963 pod č. přírůstku 27/63. Do SOKA Domažlice bylo podle knihy přírůstků předáno 7 svazků dokumentů MNV Hvožd'any z let 1946-1960. Podrobnější informace o předání do archivu se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Místní národní výbor Hvožd'any je uzavřeným fondem, který obsahuje písemnosti vzniklé v letech 1945-1960. Z dochovaných písemností MNV Hvožd'any je zřejmé, že v době svého vzniku nebyly u původce důsledně evidovány a ukládány podle platných spisových plánů. Proto bylo u jejich pořádání použito umělé pořádací schéma.

V roce 1990 archivní fond nahrubo uspořádal Viktor Mastný. Tehdy se při pořádání archivních fondů MNV začalo využívat Ukládacího a skartačního plánu pro MNV, vypracovaného podle instrukce MV ČSR č. 12/1987 (Věstník vlády ČSR pro národní výbory 1987, částka 7), a podle výsledku průzkumu spisové agendy na MNV Jesenná v roce 1987 v okrese Gottwaldov, dnes Zlín. V roce 2007 archivní fond revidovala a k vydání ve skupinovém inventáři připravila Miloslava Svobodová, která k němu v roce 2010 napsala úvod. Vzhledem k původní koncepci SOKA Domažlice vytvořit z fondů místních národních výborů působících do roku 1960 na okrese Domažlice skupinový inventář a také s ohledem na předešlé pořádací práce byl tento archivní fond zpracován podle již uvedeného pořádacího schématu z roku 1987.

V archivním fondu se dochovalo pět podacích protokolů z let 1945-1957. Byla do nich pravidelně zapisována korespondence a spisům bylo přidělováno jednacím číslo v pořadí, jak jednotlivá podání přicházela na úřad MNV. Je v nich uvedeno kdy, od koho spis došel a obsah

podání. Jiné údaje se v těchto podacích protokolech neuvádějí. Dochované písemnosti jsou mezerovité a neúplné.

Při zpracování archivního fondu bylo přihlédnuto k Metodickému pokynu pro inventurní zpracování archivních fondů národních výborů ve Státním oblastním archivu v Plzni č. j. SOAP/006-3120-2007. Archivní fond byl rozdělen do dvou oddělení: I. Orgány národního výboru a II. Úřad národního výboru. Do oddělení Orgány národního výboru jsou zařazeny zápisy ze schůzí pléna, rady a výboru žen. Ostatní archiválie jsou zařazeny do oddělení Úřad národního výboru. Formální zpracování inventáře bylo provedeno podle Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP /006-0767/2010 z 12. března 2010.

Rozpor v počtu evidenčních jednotek zapsaných v EL NAD před inventarizací a v počtu evidenčních jednotek po inventarizaci je způsoben přemanimulováním archivního fondu. V původních počtech knih byly zřejmě zahrnuty i spisy volně uložené v deskách.

Podle zákona č.499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě byly písemnosti zařazeny do dvou kategorií. Do první kategorie byly zařazeny zápisy ze schůzí a zasedání pléna a zápisy ze schůzí rady (inv. č. 1, 2, 3), ostatní písemnosti byly zařazeny do druhé kategorie.

Fyzický stav fondu je dobrý, proto nejsou nutné konzervátorské zásahy. Jazykem archivního fondu je čeština.

Při pořádání fondu v roce 2010 bylo celkem vyřazeno 0,05 bm duplikátů a jednotlivin nearchivní povahy.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Místní národní výbor Hvožd'any obsahuje písemnosti poskytující informace o národnostních poměrech, odsunu Němců, konfiskacích nepřátelského majetku a osídlení českými přistěhovalci. Nejzachovalejší jsou ve fondu zápisy ze schůzí a zasedání pléna a rady z let 1945 – 1959, které podávají informace o politických, správních a hospodářských dějinách obce. Dále jsou to různé evidence a soupisy týkající se zemědělství. Doplnující informace ze života v obci můžeme nalézt v archivních fondech: Jednotné zemědělské družstvo Hvožd'any, Archiv obce Hvožd'any a Okresní národní výbor Horšovský Týn.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice archivní fond doplnila, definitivně uspořádala, inventurní seznam a archivní pomůcku zhotovila Miloslava Svobodová.

V Horšovském Týně dne 27. května 2011

Miloslava Svobodová

Seznam použitých pramenů a literatury

a) Prameny

SOkA Domažlice, Okresní národní výbor Horšovský Týn, inv. č. 266, K 35

SOkA Domažlice, Okresní národní výbor Horšovský Týn, inv. č. 275, K 38

SOkA Domažlice, Okresní národní výbor Horšovský Týn, inv. č. 428, K 353

SOkA Domažlice, Okresní národní výbor Horšovský Týn, inv. č. 635, K 427

SOkA Domažlice, Okresní národní výbor Horšovský Týn, inv. č. 797, K 510

b) Literatura

Statistický lexikon obcí v republice Československé, vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě sčítání lidu z 1. prosince 1930, Praha : 1934.

Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. I. a II. díl, Praha : 2006.

Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949, Praha : 1949.

ČECHOVÁ Gabriela. Vývoj organizace a působnosti národních výborů v českých zemích 1945-1960. *Archivní časopis*, 1962, roč. 12, str. 129-153.

FUSEK Jaroslav. *Organizace a působnost místních národních výborů*. Příručka pro národní výbory. Praha: 1947.

NUHLÍČEK Josef. Spisová služba národních výborů v letech 1945-1955. *Archivní časopis*, 1955, roč. 5, str. 135-146.

PROFOUS Antonín. *Místní jména v Čechách, I. - V. díl*, Praha : 1954

ŠMILAUEROVÁ Eva. Správní vývoj a diplomatika písemností okresních národních výborů v letech 1945-1960. *Sborník archivních prací*, 1982, roč. 32, str. 43-166.

ŠTROBLÍK Vladimír. Vývoj místních a městských národních výborů na území české republiky (1945-1990). *Archivní časopis*, 2001, roč. 51, str. 73-89.

ŠULC Stanislav. *Národní výbory, vývoj, právní základy, poslání, práce*. Brno : 1946.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. j.	číslo jednací
č. kat.	číslo katastrální
ČNR	Česká národní rada
č. p.	číslo popisné
ČR	Česká republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. j.	evidenční jednotka
FNO	Fond národní obnovy
inv. č.	inventární číslo
JZD	jednotné zemědělské družstvo
KNV	krajský národní výbor
KOVP	komise ochrany veřejného pořádku
KSČ	Komunistická strana Československa
MV ČSR	Ministerstvo vnitra Československé republiky
MNV	místní národní výbor
MSK	místní správní komise
NF	Národní fronta
NV	národní výbor

ONV	okresní národní výbor
PEvA	program evidence archiválií
RD	rodinný dům
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOkA	státní okresní archiv
Ú. 1.	Úřední list

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Číslo ev. j.
Orgány národního výboru			
1	Zápisy ze schůzí pléna	1945-1955	K1
2	Zápisy ze schůzí pléna	1951-1959	N1
3	Zápisy ze schůzí rady	1952-1960	N1
4	Zápisy ze schůzí výboru žen	1954-1959	N1
Úřad národního výboru			
I. Úřední knihy			
Účetní knihy			
5	Hlavní kniha	1949	K2
II. Spisový materiál			
A. Registraturní pomůcky			
6	Podací protokol (4. 1. 1945-1. 6. 1946)	1945-1946	R1
7	Podací protokol (4. 6. 1946-1948)	1946-1948	R2
8	Podací protokol	1955	R3
9	Podací protokol	1956	R4
10	Podací protokol	1957	R5
B. Spisy			
11	Národní výbory, organizace, členění, působnost	1946-1957	N1
12	Národnostní politika, odsun Němců	1945	N1
13	Hodnocení, rozборы, evidence	1960	N1
14	Trestní záležitosti	1948	N1
15	Majetek nabývaný státem, jeho evidence, správa	1946-1950	N1
16	Inventarizace majetku MNV	1957-1958	N1
17	Volby	1946-1959	N1
18	Prověrky a revize	1952-1958	N1
19	Plány práce MNV	1952-1960	N1
20	Elektrizace, telefonizace, rozhlas	1952-1959	N1
21	Rozpočty a finanční plány, jejich rozборы a plnění	1945-1959	N1
22	Dávky, daně, poplatky	1953	N1
23	Věci konfiskační	1946-1948	N1
24	Příděly nemovitostí, osídlenci	1946-1959	N1
25	Pojišťovnictví, spořitelny, půjčky	1945-1952	N1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Číslo ev. j.
26	Evidence půdy	1948-1959	N2
27	Zemědělství (plány zemědělské výroby soupisy osob pracujících v zemědělství, soupisy hospodářského zvířectva, soupisy ploch kultur a osevu)	1946-1960	N2
28	Soukromí zemědělci, včelařství	1946-1959	N2
29	Zemědělské družstevnictví (vznik a činnost JZD)	1953-1958	N2
30	Dodávky, výkup zemědělských výrobků	1947-1959	N2
31	Lesy, honitba	1947-1956	N2
32	Soukromá řemesla, živnosti	1945-1948	N2
33	Hospodaření s byty, nájemné	1946-1947	N2
34	Doprava, silnice	1952-1955	N2
35	Věci stavební (stavební řízení, kolaudace, projekty)	1950-1959	N2
36	Geodézie, kartografie	1948	N2
37	Evidence nemovitostí, převody a nájmy	1945-1958	N2
38	Kulturní akce (včetně plánu kulturně výchovné činnosti)	1960	N2
39	Církevní záležitosti	1948	N2
40	Požární ochrana, vnitřní správa	1957	N2
41	Evidence obyvatel (policejní odhlášky)	1945-1948	N2

Název archivní pomůcky: Místní národní výbor Hvožd'any
Značka archivního fondu: MNV Hvožd'any
Časový rozsah: 1945-1960
Počet evidenčních jednotek: 9 (2 úřední knihy, 5 podacích protokolů, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek: 41
Rozsah v bm: 0,33
Stav ke dni: 27. 5. 2011
Zpracovatelka archivního fondu: Miloslava Svobodová
Zpracovatelka archivní pomůcky: Miloslava Svobodová
Počet stran: 14
Počet exemplářů: 4
Schválil: Mgr. Radka Kinkorová
dne 27. 5. 2011 - č. j. SOAP/010-0414/2010